

UPPSALA
UNIVERSITET

Evidensbaserad vård, del II

Mats Christiansen

2

Evidensbaserad vård – hur når vi dit?

3

Arbeta enligt evidens

- Vi ska veta *vad* vi gör – och *varför* vi gör det
- Det vi ordinerar och utför ska ha en vetenskaplig grund
- Kunskapen förändras, utvecklas - och föråldras

4

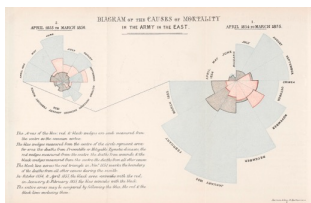

Florence Nightingale

- Krimkriget 1854
- Visar på orsaker till mortalitet hos krigsskadade soldater.
- Bygger evidens för sjuksköterskors arbete och deras betydelse för att minska mortaliteten.

5

Befintlig evidens

- Systematiska översikter
- Cochrane- och Joanna Briggs Institute-rapporter
- Myndigheter
- Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)
- Nationella vårdprogram
- Kvalitetsregister såsom BPSD
- Vårdhandboken
- Lokala vårdprogram eller rutiner (verksamhet/klinik/sjukhus etc.)

6

Söka evidens: PICOT & PEO

- P - population/patient
- I - intervention
- C - comparison/control
- O - outcome
- T - time

- P - population/patient
- E - exposure
- O - outcome

Värt att nämna är att det finns en uppsjö!
(Munn et al., 2018)

7

Att formulera en PICOT-fråga

- Används för att formulera frågor avseende effekten av en åtgärd/intervention.
- Formuleras i dåtid (forskningsfrågor i framtid)
- Använd neutralt och kortfattat språk (Gallagher Ford, & Melnyk, 2019)
- Vi skapar med hjälp av PICO-frågans delar som skall vara med i våra sökningar och där vi helst ska bilda blocksökningar (Boudin et al. 2010)

8

PICOT-exempel

Fråga: Hos äldre patienter på sjukhus (P), hur påverkar dagliga 10-minuters promenader (I) jämfört med ingen fysisk aktivitet (C) risken för trycksår (O) under de första två veckorna av sjukhusvistelsen (T)?

PICO-uppdelning:

- **P (Population/Patient):** Äldre patienter på sjukhus
- **I (Intervention):** Dagliga 10-minuters promenader
- **C (Comparison):** Ingen fysisk aktivitet
- **O (Outcome):** Risken för trycksår
- **T (Time):** Under de första två veckorna av sjukhusvistelsen

9

PEO-exempel

- **P (Population/Patient):** Vilken grupp av patienter eller population handlar frågan om?
- **E (Exposure/Environment):** Vilken exponering, miljö eller situation undersöker du?
- **O (Outcome):** Vilket utfall eller vilken effekt är du intresserad av?

Fråga: Hur påverkar miljön på en vårdavdelning (E) upplevelsen av välbefinnande (O) hos äldre patienter med demens (P)?

PEO-uppdelning:

- **P (Population/Patient):** Äldre patienter med demens
- **E (Exposure/Environment):** Miljön på en vårdavdelning (t.ex. design, belysning, ljudnivå)
- **O (Outcome):** Upplevelsen av välbefinnande

10

SPICE

- **S** - setting
- **P** - population/perspective
- **I** - intervention
- **C** - comparator
- **E** - evaluation

• Kvalitativa utvärderingar av en intervention, främst inom vård- och hälsovetenskaper

SPIDER

- **S** - sample
- **P** - phenomenon of ...
- **I** - interest
- **D** - design
- **E** - evaluation
- **R** - research type

• Kvalitativa och mixed-method studier

(Cooke et al., 2012)

11

Hierarki av evidens

<https://kib.ki.se/soka-vaerdra/vardera-information>

12

RCT – randomiserad kontrollerad studie

- Lottning
- Olika grupper
  - intervention vs inget/placebo
  - intervention och golden standard
- Kontaminering
- Kan avbrytas
  - HIV-läkemedel

(Sabatine, 2011)

13

Bygga evidens: Johns Hopkins modell för evidensbaserad praktik

- Börjar med en frågeställning
- Söker evidens
- Börjar med att införa i praktiken/kliniken
- Säker under en process av reflektion över praktik och lärande
- Detta leder till bästa praktiken, förbättringar, men även reflektioner som skapar nya frågor
- Johns Hopkins Evidence-Based Practice Model (JHEBP)

© 2022 Johns Hopkins Health System/Johns Hopkins School of Nursing.

UPPSALA UNIVERSITET

14

När EBV övergår i förbättringskunskap

PDSA-cykeln

- Plan** – vad är problemet? Hur kan vi åtgärda detta?
- Do** – genomför förbättringen
- Study** – studera effekten
- Act** – agera; bra nog eller förändra?

UPPSALA UNIVERSITET

15

Referenser

Cooke, A., Smith, D., & Booth, A. (2012). Beyond PICO: the SPIDER tool for qualitative evidence synthesis. *Qual Health Res*, 22(10), 1435-1443. <https://doi.org/10.1177/1049731512452938>

Dearholt, S. (2022). The Johns Hopkins Evidence-Based Practice (JHEBP) Model for Nurses and Healthcare Professionals (HCPs) Process Overview. In D. Dang, S. Dearholt, K. Bissett, J. Ascenzi, & M. Whalen (Eds.), *Johns Hopkins evidence-based practice for nurses and healthcare professionals: model and guidelines* (4. ed., pp. 43-69). Sigma Theta Tau International.

Gallagher Ford, L., & Melnyk, B. M. (2019). The Underappreciated and Misunderstood PICOT Question: A Critical Step in the EBP Process. *Worldviews Evid Based Nurs*, 16(6), 422-423. <https://doi.org/10.1111/wvn.12408>

Munn, Z., et al. (2018). What kind of systematic review should I conduct? A proposed typology and guidance for systematic reviewers in the medical and health sciences. *BMC Medical Research Methodology*, 18(1), Article 5. <https://doi.org/10.1186/s12874-017-0468-4>

Sabatine, M. S. (2011). Cardiology patient page. Randomized, controlled trials. *Circulation*, 124(24), e832-834. <https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.111.018218>

UPPSALA UNIVERSITET

17
